

Pietisten.

Namnet Pietist kommer af ett latinskt ord, Pietas, gudsaktighet.

N:o 10.

Oktober 1861.

20 Årg.

Epistelen till de Romare.

Cap. 5: 18—21.

18. Ty såsom, för ens synds skull, är fördömelse kommen öfver alla menniskor: så kommer ock, igenom ens rättfärdighet, lifsens rättfärdning öfver alla menniskor;

19. Ty såsom, för en människas olydnad, äro många wordne syndare; så warda ock, för ens lydnads skull, många rättfärdige.

Här återvänder nu Apostelen till den egentliga hufvudsaken i hvad han från och med v. 12 framställt, neml. sjelfwa jämförelsen mellan Adam och Kristus. Sedan han i de mellanliggande versarna wisat huru mycket större och mäktigare arfwet af Kristus är, än arfwet af Adam, återtager han sjelfwa jämförelse-uttrycket från v. 12: "Såsom genom en" etc., men inleder det nu med ett ord, som antyder en sammansfattning och slutledning af det mellanliggande; ty v. 18 börjar egentligen med ordet: "Alltså" — "alltså, som nu genom ens öfverträdelse" etc.

Och så hafwe wi åter här den stora och trösterika förklaringen, att såsom synden och fördömmelsen kommit öfver oss genom ens öfverträdelse, så skola wi ock få rättfärdigheten och det ewiga lifwet genom ens rättfärdighet. Hela v. 18 lyder närmare g. i. sålunda: "Alltså, som nu genom ens öfverträdelse (dömmen är kommen, v. 16) till alla menniskor till fördömelse; sålunda ock genom ens rättfärdighet till alla menniskor till lifwets rättfärdiggörelse." Här tjena nu motswarigheterna i texten på ett förträffligt sätt till att ömsesidigt förklara hwarandra. Här swarar "ens rättfärdighet" emot "ens öfverträdelse"; deraf märka wi hvad som menas med Christi rättfärdighet, neml. motsatsen mot "öfverträdelse," ett fullkomligt uppfyllande af lagen, eller såsom det i v. 19 förklaras: Hans "lydnad." Så sade ock Herren sjelf: För rättfärdighet; ty jag går till Fadren (Joh. 16: 10). — Här swarar "rättfärdiggörelsen"

för ens rättfärdighet emot "fördomelsen" för ens öfwerträdelse. Deras lära wi, att rättfärdiggörelsen är en Guds domshandling, hwarigenom menniskan förklarad rättfärdig, eller såsom den der uti allt fullgjort lagen, och detta på grund af ens rättfärdighet, ens lydnad. — "Lifwets rättfärdiggörelse" sättes här emot "fördomelsen till döden" och betecknar således, att den rättfärdiggjorda menniskan dömes fri från döden och berättigad till det ewiga lifwet. Såsom under Adam fördomelsedomer gjorde alla lefwande till dödens barn, så gör under Kristus rättfärdiggörelse-domen de förut dödsdömda till det ewiga lifwets barn. — Vidare sättes här rättfärdiggörelsens allmänlighet emot fördomelsens allmänlighet, då Apostelen brukar de orden: "till alla menniskor," såväl om lifwets rättfärdiggörelse, som om fördomelsen. Således är då nådens och rättfärdighetens gäfwor lika allmän, d. ä. gifwen åt alla menniskor, som synden och fördomelsen är allmän öfwer alla menniskor.

Men huru stola wi detta förstå, då wi af allt Guds ord weta, att icke alla menniskor warda saliga, icke alla warda delaktiga af Christi rättfärdighet? Först måste wi owillkorligt fasthålla, att ordet "alla" i sednare hälften af språket måste betyda detsamma som "alla" i förra hälften — detta ligger i sjelfwa jemförelseformen såsom en afgjord nödwändighet. Men då uppträffar ju här något besynnerligt, efter wi och lika wist wete, såsom nyss sade, att icke alla menniskor warda delaktiga af Kristus, men deremot att alla äro af naturen delaktiga af Adam. Rätteligen har Augustinus anmärkt: "De mörka ställena i Skriften härröra af de mörka ställena i våra hjertan." Här är ingen motsägelse, ingen swårighet, om wi endast tro hwad Skriften lär om Kristus och Hans verk för oss. Såsom Adams synd och fördomelse öfvergått alla menniskor, och likväl icke alla menniskor warda ewigt fördömda; så äro och Kristus och Hans rättfärdighet gifna åt alla menniskor, och likväl warda icke alla menniskor saliga. Från Guds sida är rättfärdigheten gifwen för alla menniskor; den är åt alla förwärfwad och wäntar blott att blifwa emottagen; men det personliga åtnjutandet af denna rättfärdighet beror, såsom Skriften öfwerallt lär, af trons anammande; hwarom Apostelen i föregående vers uttryckligt sade: "De som undsa," anamma, nådens och rättfärdighetens gäfwor. Men att tala om detta personliga anammande hörde icke till sammanhanget i denna vers (18), der Apostelen framhåller urklarlorna till både döden och lifwet, neml. ens synd och ens rättfärdighet. — Såsom redan är antydt, behöfwa wi blott erinra oss, att fastän synden och fördomelsen från Adam gått öfwer alla menniskor, likväl icke alla menniskor warda fördömda, utan endast de som förblifwa i döden af Adam och icke blifwa genom en ny födelse implantade i Kristus. Sela den oräkneliga skaran af saligade saliga inför Dammets thron (Uppenb. 7: 9) äro alla Adams barn och woro alla efter sin första födelse under för-

dömseln; men nu stå de der likwäl saliga i sina hwhita kläder och med palmer i sina händer. Så beror då sjelfwa utgången af vårt lif, saligheten eller fördömseln, af det förhållandet, huruvida menniskan förblifwit i Adams döb, eller twärtom blifwit född på nytt, förenad med Kristus och delaktig af Hans rättfärdighet. Men såsom Adam åt alla menniskor lemnat i arf synden och döden; så har ock Kristus likaledes åt alla menniskor lemnat i arf rättfärdigheten och lifwet; men såsom förblifwandet under synden och döden till ewig fördömselse beror af förblifwandet i Adams andliga döb; så beror erhållandet af det ewiga lifwet af inhympningen i Kristus.

Och måtte wi wäl betänka detta, att gåfwan är gifwen åt alla, ehwad den blifwer emottagen eller icke. Apostelen wiste wäl, och med smärta, att "icke alla äro Evangelio lydige" (Cap. 10: 16); men han wågade icke derföre inskränka den alla omfattande nåden i Christo. Fastmer är det juft nådens allmänlighet, som utgör den hufwudsak, han här will framhålla, genom jämförelsen mellan Adam och Kristus; och hwilken han derföre här uttrycker med de bestämda orden "alla menniskor" — för ens skull fördömselse och för ens skull rättfärdiggörelse "till alla menniskor" — ja, till allt hwad som heter menniska. Så allmän är nåden. — När du ser uhlaste syndaträlar, som framsläpa sitt lif under djefwulens wåld, tänk alltid: Äfwen desse äro i Christo igenlöste, äfwen dessas handskrift är näglad wid korset (Gal. 2: 14), äfwen för dessa är den yppersta klädningen beredd och färdig att påklädas dem, när de blott wilja återkomma till sin Fader (Luc. 15: 22). När du ser dig sjelf så förlorad och sjungen under synden, att du icke mera wet något råd, betänk likwäl, att äfwen för dig är den dyra lösepenningen erlagd, äfwen för dig är rättfärdighetens klädnad beredd och färdig, emedan äfwen du är en ibland "alla menniskor." Och är du derjemte en ibland dem, som "undfå nådens och gåfwas fullhet" (v. 17), så är du ock för din person delaktig af rättfärdigheten och lifwet. Så förstå wi då de dyra orden i vårt språk. Men Apostelen förklarar dem ännu tydligare, då han widare tillägger:

Ly såsom, för en menniskas olydnad, äro många wordne syndare; så warda ock, för ens lydnads skull, många rättfärdige.

Detta heter ordagrannt efter gr.-texten sålunda: Ly såsom för den ena menniskans olydnads skull de många äro satte *) till syndare (d. ä. insatte i syndare-stånd, af Gud förklarade för syndare); så skola ock för ens lydnads skull många sättas *) till rättfärdige (insättas i rättfärdigt stånd, af Gud förklarade

*) Grundbetydelsen af kathistanai är anställa, tillsätta, sätta någon till något, Apg. 7: 10, 27, m. fl. fl.

för rättfärdige). Detta är nu Apostelens slutliga förklaring på den storartade liknelsen (v. 12—19).

För en människas olydnads skull äro de många wordne syndare. Här säges nu åter, att "de många" (d. å. alla Adams barn — se utlägg. af v. 15) blefwo syndare "för ens olydnad skull." Dermed åsyftas icke, att wi ärst Adams förderfwade natur (hvilket fastmer utgjorde ett straff, eller det kunnbara bewiset på vår delaktighet i hans synd), utan, såsom wi ock förut sett, talas här just om denna vår delaktighet i det första syndafallet, då wi alle syndade uti och med vår stamfader. Därföre brukar ock Apostelen här de orden: "satte till syndare." — Att Apostelen här denna mening med sina ord, är mycket viktigt att märka, för att icke gå miste om sjelfwa hufvudsystet i texten, i hvilken all går derpå ut, att både synd och rättfärdighet komma genom delaktighet i en annans gerning. Det wore annars icke så viktigt att weta och tro vår delaktighet i Adams olydnad, om det icke tjente till att öppna vår blick för den andra stora hufvudsanningen, neml. att wi skola på samma sätt wara delaktiga i Christi lydnad, hvilket är den egentliga saliggörande sanningen. Det är således hela den stora tillräknelse-läran, som här är i fråga. Då denna är för hela kristendomen så öfvermåttan viktig, och det derjemte är just emot denna hufvudlära som otro och förneket alltid föra den hårdaste strid, wilja wi åter erinra om de mest afgörande bewisen derpå, att Apostelen här lärar, icke blott att wi ärst Adams förderf, utan att Adams första synd war allas vår synd, "genom hvilken," såsom Luther säger, "han nedsyndade oss alla på en gång." De afgörande bewisen derpå, att Apostelen åsyftar denna omständighet, ligga dels i de stora hufvudsystet i denna text, dels i sjelfwa de tydliga orden. — Då Apostelen här så idkelligen upprepar: "genom ens synd," "för ens synd skull," och ställer deremot "ens rättfärdighet," "ens lydnad," så är lätt att märka hwad som utgör textens hufvudsyste, neml. den stora läran om delaktighet i en annans gerning. Och såsom wi förut sett, säger han desutom uttryckligt i v. 16, att "domen är kommen af en synd till fördömmelse" — det är då icke fråga om det inneboende förderfwet, utan "domen," säger han, "domen till fördömmelse." Och i v. 17, säger han, att "döden har för ens synd skull wäldig warit," och det icke öfwer Adam allena, utan såsom han i v. 14 och 18 säger, "öfwer alla människor," "öfwer dem ock, som icke hade syndat i sådan öfwerträdelse som Adam." Wi märka då, att han i denna text talar om synden med afseende på skuld och fördömmelse, och icke om dess inneboende. Då han nu i denna 19:de vers upprepar och sammanfattar allt hwad han framställt i de föregående, måste de orden, att genom ens olydnad alla blifwit syndare, hafwa samma betydelse som genom det hela och endast åsyfta syndens skuld, icke dess inneboende; — så mycket mer som

han och brukar ett sådant ord, som wi sett, neml. "satte till syndare." Och derföre uttrycker han och motsatsen härtill dermed, att wi "för ens lydnad skall warde rättfärdige," "satte till rättfärdige." Då det nu är afgjort, att denna rättfärdiggörelse icke betecknar, att rättfärdigheten i oss ingjutes, eller detsamma som helgelsen, utan att Christi lydnad oss tillräknas, så måste ordet: "satte till syndare," här icke heller syfta derpå, att wi ärfde Adams förderf, utan endast på vår skuld och dom inför Gud; annars wore hela jemförelsen rubbad, och, utan någon antydning derom, en ny mening införd, alldeles afvikande ifrån meningen genom det hela. Härmed är då tillräckligt bewisadt, att det är vår delaktighet uti skulden af Adams synd, Apostelen här afstår; men derföre måste och denna synd i sanning vara äfwen vår synd; annars kunde icke dess skuld drabba oss. Är nu detta svårt att förstå, i det vårt förnuft alltid invänder: huru kunde Gud tillräkna oss Adams synd? så är det dock, såsom wi här se, den heliga Skrifts egen lära; och derjemte bekräftadt af allas vår bittra erfarenhet, neml. den, att straffet och följderne af Adams synd drabbat oss alla. Att jag icke kan förstå Guds underligaste vägar och domar må dock icke bringa mig att förneka deras sanning. Och förnekar jag denna första tillräknelsen, eller vår delaktighet i Adams synd, så måste jag och förneka den andra tillräknelsen, eller att Christi lydnad skall vara vår rättfärdighet. Men på Guds tillsägelse vill jag heldre undergifswet tro både den förre och den sednare tillräknelsen och endast, tillbedjande Guds wisshet och nåd, med Apostelen utropa: O, hwilken djuphet af den rikedom, som är både i Guds wisdom och kunskap! Huru obegriplige äro Hans domar och oransaklige Hans vägar. *)

*) Att Adams synd war allas vår synd, det är en hemlighet, som wi endast på Guds ord skole tro. Någre hafwa welat göra den anlaglig genom liknande förhållanden i det menstliga lifwet; men detta är icke rätta sättet. Hvad Gud förkunnat oss är lika sant, om wi och aldrig finna någon motsvarighet dertill i menstliga förhållanden. Och det är en mycket farlig förwillelse, om Christna skulle så den tanken, att de skola vara mäktige att förstå och rättfärdiga allt hwad Gud gör och säger i sitt Ord. När Abraham fick befallning att offra sin son, erhöi han ingen förklaring öfwer ändamålet, eller huru han ändå skulle få en talrik afkomma genom samme Isaac; men han war fast i tron, "gifwande Gudi äran, att Han, som det lofwat, war och mäktig det att hålla." Denna Abrahams tro är oss förhållen till ett efterdöme. När ängelen bebådade Maria, att hon skulle blifwa Guds Eons moder, så war det henne alldeles obegripligt, men hon böjde sig ödmjukt för den påminnelsen, att "för Gud är ingenting omöjligt." Det är att högeligen wanära Gud, om wi wilja först förstå, innan wi skola tro, när wi hafwa Hans ord för oss. Gud är oss allför stor och obegriplig i alla sina verk; Han will rentaf wara trodd.

Så stola och för ens lydnad skall de många wara rättfärdige. Sålunda alla Adams barn blefvo dömda till synden blott genom hans olydnad; så dömes och all Christi säd för rättfärdig blott genom Hans lydnad. — "För ens lydnad skall." Här säger nu Apostelen uttryckligt, hwaruti Christi rättfärdighet består; han säger: det war Hans "lydnad," Hans eget personliga fullgörande af all Fadrens wilja. Sålunda syndafallet bestod uti "ens olydnad," så skulle dess godtgörande ske genom "en lydnad." Hela Christi lif på jorden, ifrån krubban till korset, war idel lydnad. "Kärleken är lagens fullbordan," säger Apostelen. Christus hade en fullkomlig kärlek både till sin Fader och till oss menniskor. Af kärlek till oss och lydnad för sin Fader kom Han till jorden och blef vår broder; i samma kärlek och lydnad gick Han omkring, görande wäl och hjälpende alla; af kärlek till oss och lydnad för sin Fader wille Han och "smaka döden för alla." Han war "lydig intill döden, ja, intill korsets död" (Phil. 2: 8). Att wara en lydande tjenare, war annars något främmande för Honom, som sjelf war Laggeswaren och all Konungars Konung; derföre säger Apostelen, att Han har i sin lidande "lärt lydnad" (Ebr. 5: 8). Och Herren Kristus säger sjelf, att det war Hans "mat att göra Fadrens wilja" (Joh. 4: 34). Att Christi hela lif war lydnad, har Herrans Ande besynnerligt antydt i den 40:de Psalmen, der Christus så talar, v. 7: "Offer och spisoffer behaga Dig intet; men örnen hwarer Du öppnat mig," hwilket egentligen betyder: örnen hwarer Du genomborrat på mig. — hänsyftande på den seden, att ägne trålar märktes med bråts genomborrande. Dermed uttrycker då Kristus, att Han war helt och hållet gjord till en lydande tjenare; såsom han och, v. 9, tillägger: "Din wilja, min Gud, gör jag gerna, och Din lag hafwer jag i mitt hjerta." Ingenting mindre än en sådan hög och fullkomlig lydnad kunde frälsa menniskan från den fördömmelse, som för ens olydnad war konnen öfwer oss. Men se nu här, i denna Christi fullkomliga lydnad, hwad som betäcker allas vår beständiga olydnad. All de heligas andliga nöd och klagan är just den, att de icke kunna rätteligen lyda Gud, utan ännu beständigt bröta Honom emot. Der anden är willig och helig, är det medfödda förderfwer blott bestomera kännbart och tryckande, och alltid såsom en olydnad. All synd i hjertat eller i lefwernet, i tankar, begär, ord och gerningar, utgör alltid en olydnad emot Gud, hwilken i sin heliga lag förbjuder allt detta onda. Då ängslas, qwidar och förskräckas de trogne, såsom olydige emot sin Gud. Men se nu här! Att all denna vår olydnad har Gud satt sin Söns lydnad. Hans lydnad skall wara vår lydnad. Så säger denna text: "Gemens lydnad wara många rättfärdige." Just dertill sände Gud sin Son under lagen, säger Apostelen, "att Han skulle förlösa dem, som under lagen woro" (Gal. 4: 5). Då Gud af ewighet såg alla menniskor falla under synden och domen, och upprättade

flydda med ett sådant förderf, att ingen enda kunde fullkomligt lyda eller fullgöra lagen, beslöt Han i sin ewiga barmhertighet att sjelf bota allt detta "genom en": Hans Son skulle blifwa en "winmans säd," en sann menniska, men med fullkomlig lydnad, och såsom en ny stamfader för oss fullgöra lagen och utstå dess förbannelse; på det att, såsom wi blifwit syndare genom den förste stamfadrens olydnad, wi också skulle blifwa rättfärdige endast genom den andres lydnad. Och det är just denna Christi fullkomliga lydnad, som egentligen utgör sjelfwa rättfärdigheten, hwarmed wi bestå för Gud. "Dersöre ser tron," säger Concorde-formeln, "på Christi person, såsom den der för oss är gjord under lagen, burit vår synd och i sin gång till Fadren för oss, arme syndare, bewisat sin himmelske Fader den fullkomliga lydnaden och dermed betäckt allas vår olydnad, som bor i vår natur och framsticker i dess tankar, ord och gerningar, så att denna (vår olydnad) icke tillräknas oss till fördömmelse, utan af ren nåd, allenast för Christi skull, warder oss tillgifwen och förlåten."

Dersöre skall hwar och en, som gerna will vara en Christen och tro Guds nåd, men förhindras och tryckes af sin egen mångaldiga olydnad, med allwar fatta denna tröst och säga: "Christi lydnad är min lydnad. Med min egen lydnad och rättfärdighet är det så alldeles förloradt, att jag måste helt förtwifla och aldrig mer tänka på saligheten, om jag skall dömas efter lagen; men dersöre har Herren Kristus warit under lagen och bewisat en fullkomlig lydnad, att Han skulle dermed "förlössa oss, som under lagen woro." Ty Han behöfde ju sannerligen icke vara under lagen för sin egen person, utan gjorde det ju alltsammans för oss, i vårt ställe och oss till godo. Detta är då min enda rättfärdighet, neml. icke min lydnad utan Hans lydnad; — ty då äfwen min nya menniska will vara lydig, är lifwöl den gamla naturen i mig full med olydnad. Dersöre är nu det min enda tröst, att Kristus war lydig för oss." På detta sätt skola wi göra oss gagn af denna trösterika text. Ty säger någon: hwad hjälper mig det, att Kristus war lydig, då jag icke sjelf kan vara det? så swaras: om icke Christi lydnad är din lydnad, så är du ewigt förlorad. Här säger oss Herrans Apostel, att wi skola endast "genom ens lydnad warda rättfärdige." Wi skola med mycket nit och allwar inpräglä i våra hjertan dessa dyra orden: "genom en," "genom ens lydnad," "genom ens rättfärdighet." Annars måste wi alltid för känslan, samwetet och otrons ingifwelser fringsföras såsom spånor på det willda hafwet. Deremot, hwilken salig tröst och trygghet för en ann uttröttad syndare, att så hwila wid denna fasta klippa: Guds ewiga rådslut, att såsom wi alle blefwo syndare genom ens olydnad, wi också skole warda rättfärdige endast genom ens lydnad.

Den text, wi nu haft att betrakta (v. 12—19), är af högsta vikt för en Christens hela lif, såwäl för den rätta läran som för

hjerterats tro. Apostelen har här, i en storartad jemförelse mellan Adam och Kristus, framställt den stora hufvudsanningen i Christi Evangelium, att såsom all synd, död och förbämelse komma öfver alla menniskor genom ens olydnad, på samma sätt kommer också all rättfärdighet och salighet endast genom ens lydnad. Men han har också visat, att det goda, vi ärft af Kristus, icke är blott lika mycket som det onda, vi ärft af Adam, utan att nåden och rättfärdighetens gåfwa i alla afseenden rikligen "öfverflödar," så att den som emottager gåfwan, har icke allenast full motstridighet mot det förlorade, utan också en mycket större nåd, ära och herrlighet, än menniskan någonsin kunde hafwa före syndafallet. — Men då summan af icke blott denna text, utan också af hela Apostelens bevisning från 17:de versen af 1:a Cap. och till slutet af detta 5:te Cap., går derpå ut, att menniskan icke warer rättfärdig genom lagens gerningar, genom något som hon själf kan wara eller göra efter lagen, utan endast genom en fri gåfwa och gåfwa, genom Christum; så uppstår här helt naturligt och nödvändigt den frågan: Swartill skall då lagen wara? Då lagens hela göromål är att handla om synd och rättfärdighet, skulle den icke då verka rättfärdighet? Härpå svarar nu Apostelen, i den text som följer, på ett för många oväntadt och stötande sätt, och säger:

20. Men lagen är också härmed inkommen, att synden skulle öfverflöda; men der synden öfverflödde, der öfverflödde då nåden mycket mer.

Här uttalar nu Apostelen i tydliga ord den hemlighet, som annars endast ett andligt öga såg (dels i den stora försoningsläran ifrån världens begynnelse, dels också särskildt i Christi tal och domar) neml. att Guds mening och ändamål med lagen icke war att menniskorna skulle derigenom wara rättfärdige eller helige, utan tvärtom, att den i all menniskonatur liggande syndens sjukdom skulle slå ut och visa sig, och dermed göra Israels lifare rätt behöflig och kärkommen — således, att "bereda Herrens namn väg." Allting skulle tjena Gonom, ty i Gonom allena war lifwet. Dertill skulle nu lagen tjena, — icke att förminskas, utan att föröka synden. Men detta är den hemlighet, mot hvilken allt förnuft strider, så länge vi lefwa. Det är ingen naturligt tanke hos oss, än den, att lagen måste verka sådant som den lär och yrkar; att då den förbjuder synden, den också måste hämma synden; att då den lär och yrkar hvad rätt och heligt är, den också måste verka rättfärdighet och helighet, der den rätt uttalar. Ja, denna tanke ligger så djupt i allas vår natur, att äfwen trogne, som ofta och kännbart erfärut, att af lagen synden fick lif och fördubblad kraft, då deremot endast nåden helgade hjertat, likväl oupphörligt igen intagas af den meningen, att de skola förbättra sig sjelfwa eller andra med lagen. Värre vi därför med allt allvar gifwa allt på hvad Apostelen här lär

os, då han säger, att lagen har en motsatt werkan, så att den tvärtom åstadkommer ett syndens öfverflödande, samt att detta rentas är Guds ändamål med lagen. Därom os se hwad textorden innebära.

Men lagen är också härmed inkommen, att synden skulle öfverflöda. — "Härmed inkommen," d. ä. "jemte" eller såsom tillägg till den nu beskrifna frälsningsplanen genom Christum, har Herren Gud också gifvit os "en lag," neml. den i skrifna och bestämda bud till Moses öfverlemnade (se v. 13, 14). Och Guds förnämsta mening och affigt med denna lag war, att synden skulle öfverflöda — närmare gr.=t. att "öfverträdelserna måtte föröka" eller "blifwa öfvermåttan stor." — Hwad betyder nu detta? Först stå här tydligt sådana ord som innebära, att detta icke blott har blifvit händelsen, utan att det varit Guds egen affigt med lagens utgifwande. Men detta är ju dock för mycket underligt. Huru kunde det wara Guds affigt wid lagens utgifwande, att synden skulle öfverflöda, då Gud är helig och i sin lag förhåder synden? Svar: Här säges icke, att Gud med denna lag gaf synden dess tillvaro. Nej, synden fanns i menniskan förut. Guds wilja och affigt war endast, att den redan tillwarande synden icke skulle förblifwa ofänd, så att syndaren kunde hålla sig för god och rättfärdig. Då gaf Gud os en lag med bestämda bud och förbud, hwarigenom friheten inskränktes och egentliga brott ökades, så att synden måste blifwa rätt änd och förökande. — Denna mening framstår i vårt språk desto tydligare derigenom, att på första stället för "synden" står egentligen "öfverträdelserna." Då "synden" innefattar äfwen den onda roten, af synden, betecknar deremot "öfverträdelserna" alltid werksynd — egentligen: "förfärd" från de tydliga och kända budens utstakade väg. Således vill Apostelen säga: före den skrifna lagen war Guds wilja så dunkelt änd, att synden utgjorde en mera dold ondsk, och icke oftare egentlig öfverträdelse, än när ett ändt Guds bud blef brutet. Då gaf Gud os en lag med många tydliga och bestämda bud, på det ondskan skulle ideligen utgöra egentlig "öfverträdelse" — "på det öfverträdelserna skulle öfverflöda," säger Apostelen. Men genom förbud wäckes och uppretas och begärelsen (Rom. 7: 5—13), hwarföre också synden i sin helhet nu "öfverflödade," blef mäktigare, såsom widare i språket säges. Detta är hwad Apostelen här talar om. Många hafwa welat i hans ord inlägga en annan mening, än hans egna uttryck innebära, då de sagt: "Meningen är icke att synden skulle öfverflöda, utan syndafänsan." Nu blir det wisserligen en följd af syndens öfverflödande, att man också lärer att känna henne; men Apostelen har dock icke här talat derom, utan säger tydligt, att "öfverträdelserna" skulle öfverflöda. Dessutom har han i v. 1 af nästa Cap. nog tydligt låtit förstå, att han här icke talat om syndafänsan, utan om sjelfwa syndens öfverflödande, då han

der säger: "Hwad wilje wi då säga? Skole wi blifwa i synden, på det nåden skall öfwerflöda?" Han antager icke, att någon skulle så förstått hans ord i detta språk (v. 20), att han talat om syndakänslan. Och han swarar icke: jag mente ej synden, utan syndakänslan; nej, hela hans förklaring i 6:te Capitlet wisar nog tydligt, att han här hade sagt, det sjelfwa syndet skulle genom lagen öfwerflöda. Såsom nyss anmärktes, blifwer wisserligen en följd deraf, att man lärar känna synden; men vår text talar dock om en mycket mera besynnerlig och tänkvärd sak, neml. att också sjelfwa synden skulle genom lagen blifwa större och öfwerflödande, och att således hwarken rättfärdighet eller helgelse skulle komma af lagen.

För att tydligare förstå lagens ändamål, bör märkas, att den tjänar på trenne olika sätt: Först på samma sätt som det werldsliga swärdet, till att med sina bud och hotelser afhålla de otrogna från laster och missgerningar, hvarmed de förstöra sig sjelfwa och sina medmenniskor. Men denna werkan af lagen tjänar icke till själens frälsning, utan endast för detta timliga lifwet. För de andra tjänar lagen också wid människans omvändelse, men då på ett helt annat sätt, neml. icke till att hämma synden och bidraga till vår rättfärdighet, utan twärtom till att föröka synden och eländet, till des wi måste helt förtwisla på oss sjelfwa och söka vår frälsning endast i Christi försoning. Detta war lagens förnämsta ändamål och werk. Det tredje är, att den också tjänar de trogna, dels såsom ett heligt rättesnöre, som alltid wisar oss hwad ondt eller godt är, för Gud missagligt eller kärt, till hjälp emot alla hjertats och djefwulens bedrägerier i den frågagan; dels också såsom en spegel, hwilken alltid wisar oss vår synd och orenlighet, förödmjukar och tuktar.

Men då Apostelen här är sysselsatt med sjelfwa den siera hufwudläran om syndares frälsning, då måste han omtala huru det tillgår, när syndaren skall förkrossas och beredas för nåden, och då är icke lagens werk att förminskas synden, utan twärtom att göra den större, mångfaldigare och swårare. Detta sker nu på det sätt, som redan är antydt, neml. först så, att ju flere och flere rare buden blifwa för människan, desto flere och desto swårare blifwa synderna; ty då friheten inskränkes för en warelse, som är "såld under synden," under ett öfwermäktigt förderf, så blifwa öfwerträdelserna i samma mån flere; och ju mera ljus hon har öfwer Guds wilja, desto mera otillbörlig och brottlig blifwer olydnaden. Hårtill kommer då ytterligare den omständigheten, hwarom Apostelen talar i Cap. 7: 5—13, att naturens ondskor är så stor, att sjelfwa förbudet retar till öfwerträdelse, att just det budet: "Du skall icke begära", säger Apostelen, "uppväckt i mig all begärelse"; hwaraf ändtligen kommer, att då människan känner det hon icke kan fullgöra lagen, hon blifwer bitter emot Gud och Hans lag (Cap. 8: 7). Hwarom Luther säger: "Så snart

lagen blifwer rätt uppenbarad, är der ock genast en förbjuden och hindrad begärelse, som då hatar lagen, hwilken förbjuder och plågar menniskan; då blifwer den hindrade lustan förbittrad och wred, wäxer och förklar sig. Alltså är lagen "syndens kraft" (1 Cor. 15: 56), ty den stärker och ökar synden; derföre heter den ock en "dödens lag," emedan den dödar, då den gör synden större." *)

"Att man nu må weta," säger åter Luther, "att förnämligast på detta sätt bruka lagen, är öfvermåttan nyttigt och högeligen af nöden. Ty en menniska som icke uppenbarligen är en mördare, horkarl eller tjuf, utan håller sig inför werlden såsom en from man anstår, den torde wäl göra en ed derpå, att han är alldeles rättfärdig och from; ty han är af djefwulen förblindad och besatt, så att han icke ser eller känner sin synd, nöd och elände; derföre gör han sig sjelf sådana tankar, som wore han from och rättfärdig, och förhäfwer sig öfwer sina goda gerningar och stettjenster. Ett sådant helgon kan vår Herre Gud genom ingen annan konst göra mjuk och liten, att han erkänner sitt elände och fördömda tillstånd, än genom lagen. Ty lagen är den rätta klubban eller hammaren, det rätta dunderlaget och Guds wredes yxa, som hugger in, slår ned till jorden och förkrossar de förskadade och förhårdade skrymtare. Således är detta lagens eget och förnämsta werk, som hon rätteligen bör uträtta, dertill hon ock förnämligast är af Gud gifwen, neml. att hon skall försträcka folket, såsom Israels barn blefwo försträcka af blirt, dunder och basunslud på berget Sinai, då de undfingo lagen. — — — Så bereder nu lagen på sådant sätt väg för nåden. Ty Gud är deras Gud, som äro eländige, bedröfwade, fattige, nedtryckte, förtwiflade; på sådana utöfwar Gud sitt rätta, naturliga werk, som är, att upphöja de förnedrade, spisa de hungriga, trösta de fattiga och elända, göra syndare rättfärdiga, de döda lefwande, de förtwiflade och fördömda salige." (Förklar. öfwr. Gal. 3: 19.)

Men att lagen på detta sätt förklar synden och nöden, sker dock icke med alla, som umgås med lagen. Lagen gör alltså twenne slags lärjungar, neml. antingen sjelffromma werkhelgon, eller ock förtwiflade syndare. Det förre sker då, när menniskan endast ser på gerningar och icke märker eller aktar lagens andeliga kraf, utan gör såsom phariseen i Luc. 18: 11, 12, neml. gör sig sjelf mått och regler, hwilkas uppfyllande icke öfwergår naturens krafter: "Jag fastar två resor i weekan och gifwer tionde af allt det jag eger," och är desutom icke en "röfware, horkarl eller orättfärdig." När man är nöjd med att blott uppfylla ett sådant mått, likasom om Gud icke fordrade mera, då kan man genom lagen blifwa helbregda och hellig (i sina egna ögon) och tacka Gud, såsom denne phariseen. På detta sätt tillgår det, då menniskor, som på ett wist sätt äro fromma och allwarliga, med all kraft strida emot denna Apostelens lära, att lagen gör synden

*) Samtl. B. XII. pag. 1339.

större och öfverflödande, och tycka att den läran strider ej blott emot förnuftet, utan också emot deras egen erfarenhet. De tycka neml., att de sjelfwa blifwit twärtom bättre genom lagen. De weta icke, att detta endast betyder, att lagen hos dem ännu icke utfört sitt rätta werk, ännu icke angripit den inwäntes ondskan, utan att de, såsom phariseen, endast sett på några wisisa gemningar och fromma öfningar. Därföre är detta förhållande, neml. huru lagen werkar hos en människa, ett betydelsefullt tecken, som skiljer emellan dem som äro endast fromt folk, och dem som äro Christna.

Men hwad är detta? Skall lagen icke hämma synden, utan föröka den? Skall man således aldrig till ett lättsumligt människobarn säga lagens ord i den mening, att det verkligen derigenom skall blifwa bättre, utan det skall derigenom twärtom blifwa mera syndigt? Man skall då icke med lagen straffa t. ex. en oärlig, en trätosam eller en wällustig människa, i wäntan att de verkligen skola aflägga synden, utan lagen skall verka motsatt! Svar: Äro de verkligt lättsumliga människor, antingen som wända werldens barn, som hålla sina synder för ett intet; eller wårdslösa Christna, som tillfälligtwis förqättat sina heliga pligter — i båda dessa fall kan lagen och bestraffningen verkligen tjäna till lefwernets förbättring. Men stå de under lagens förtröstande werk, i samwetet fördoömda, då blifwer det endast wärre med den genom budordet. Då behöfwa de ett annat ord, som återställa sjelfwa lifwet, den hjertliga förtröstan, kärleken, lusten och kraften. Regerar lagen i samwetet och hjertat, då blifwer synden allt wärre genom budordet. Det är detta som så ofta förwänar och förbryllar oss, att just då en människa börjat med något allwar stå på ordet och arbeta med sin förbättring, synderna blifwa endast wärre, så att hon nu wåldföres af lustar och begärelser, hwilka hon förr icke kände (Rom. 7: 5—13). Korteligen: Är människan ännu stark till att göra hwad hon bör (tycker hon det), så bjöd och pålägg henne allt hwad Gud i sin lag fordrar — icke något mindre. Och så länge hon har framgång i sin förbättring, så förblifwer hon ett obrutet werkhelgon. Men inträder nu en bedröfligare tid, då all hennes förbättring misslyckas, då synden endast blifwer "öfvermåttan syndig genom budordet," så misslyckas icke. Gud har då börjat sitt rätta werk i henne; hon skall då blifwa något mer än en from människa; hon skall då blifwa en Christen — neml. så snart hon förtwiflar på sitt bättringsarbete och flyr till den stora, oförstödda nåden allena.

Men der synden öfverflödde, der öfverflödde då nåden mycket mer. Du som har denna obestridligt bittra erfarenhet, att just då du wille blifwa rätt from, lydig, gudfruktig och ren, då har du blifwit alldeles försträckt syndig, oren och ogudaktig, då har synden flödat öfwer alla bräddar — förtwifla icke! "Der synden öfverflödde, der öfverflödde då nåden mycket mer", eller

»öfvermåttan» *). Apostelen talar här af en full och brinnande an-
da om nådens öfvermåttiga herrskande, der en förödmjukad syn-
dare anammar den. Han tvingar språket till uttryck af nådens
öfverfullhet och sammansätter ett ord af tvänne, som båda an-
tyda öfverflöd. Han hade redan i v. 15 sagt, huru nåden »öf-
verflödade» (»eperissevse») utöfver all den skada, vi haft af
Adam; här bifogar han till detta ord ännu ett annat, som anty-
der, att, öfver den öfverflödande synden, nåden på det rikligaste
öfverflödar (»hypereperissevse»). Och att nåden så förswinne-
ligen öfverflödar, det säger han åter icke då, när du finner din
synd ringa eller måttlig, utan just när synden blifvit mycket svår
och öfverflödande. Dersöre måste lagen komma och göra synden
rätt stor, på det Guds nåd skulle desto mer så bewisa sin öfver-
smäktliga storhet. Der en skuld är mycket stor, der blifwer des
öfvermåttande en större nåd, än om skulden hade varit mindre
(Jemsf. Luc. 7: 41, 42). Detta språk innebär dock ingen tröst
för de fräcka, lätt sinniga syndare, som förakta Guds lag och fritt
lemna sig åt lasten och orättfärdigheten; ty Apostelen talar ut-
tryckligt om dem, hos hvilka sjelfwa lagen verkar syndens öfver-
flödande — »der,» säger Apostelen, »der öfverflödar nåden myc-
ket mer,» hwarest synden genom lagen öfverflödade. När en så-
dan själ så grusligt erfar syndens öfverflödande, att hon är fä-
rdig att helt förtwifla, att hon »ryter för sitt hjertas oro skull»
(Ps. 38: 9) och är helt rädlös och förlägen, då är detta likväl
icke händelsen med Herren Gud, utan då säger Han endast så:
»Will du nu tro, att det är alldeles förloradt med din egen from-
het? Will du nu tro, att du icke förmår att göra det minsta till
din frälsning? Will du nu upphöra med allt ditt eget verkande
och lemna dig endast åt mig? Så skall du lära att förstå hwad
nåd är, — »och du skall tänka derpå och (saligt) skämmas, och
förläms skall icke djerwas upplåta din mun, när jag dig för-
lämmande warder allt det du gjort hafwer, säger Herren» (Hes. 16:
63). En syndare som erfar detta, wet något af hwad det är, att
»der synden öfverflödde, der öfverflödde då nåden mycket mer.»

21. På det att, såsom synden hafwer wäldig varit till
döden, så skulle ock nåden wäldig wara genom rättfärdigheten
till ewinnerligt lif, genom Jesum Christum.

»På det att.» Härmed uttryckes åter Guds stora fräls-
ningsråd. Det war Guds råd och affigt, att synden skulle genom
lagen öfverflöda, på det att nåden skulle få det priset, att hon
enjam, utan bidrag af någon fromhet från vår sida, nej, nåden
enjam, skulle wäldig wara till ewinnerligt lif, såsom synden hafwer
wäldig varit till döden. — Att synden hafwer wäldig varit till

*) Så lyder det Grefiska uttrycket, betecknande icke egentligen en
comparativ grad, utan »öfvermåttan öfverflöda». Jemsf. Marc. 7: 37;
1 Tim. 1: 14; 2 Cor. 7: 4; 2 Thess. 1: 3.

döden, eller egentligen "regerat i döden" (gr.=t.) är nu i det föregående förklaradt. Och då döden, hvars motsats här uttryckes med "ewinnerligt lif," således icke betecknar blott den lekamliga döden, utan allt det timliga och ewiga onda, som är syndens lön, så är syndens regerande i döden äfwen genom vår erfarenhet nog starkt bewisadt. Men nu säger Apostelen, att Guds råd är, att såsom synden wäldig warit till döden, på samma sätt skulle och nåden "wara wäldig," herrska och regera, genom rättfärdigheten, till ewinnerligt lif.

Genom rättfärdigheten. Ordagrammt: "genom rättfärdighet." Hvilken rättfärdighet Apostelen i denna text menar, har han här tillräckligt förklaradt. "Genom ens rättfärdighet," "genom ens lydnad," har han upprepat. Det är då den fullkomliga rättfärdigheten, som uppfyller Guds heliga lag och helt tillfredsställer Hans rättwisa. Genom denna rättfärdighet allena herrskar nåden öfwer alla de troendes synder. — Till ewinnerligt lif. Så skall nåden herrska och regera, att syndare, som hwar dag förtjena den ewiga döden, skola twärtom få ewinnerligt lif. Sådant sker endast genom den fullkomliga rättfärdigheten. Men om ännu någon skulle tänka på vår egen rättfärdighet, så tillägger Apostelen för ännu mera tydlighet: Genom Jesum Christum. Om wi det glömma, att wi hafwa all denna nåd endast genom Jesum Christum, så är det snart ute med vår tro och tillförsigt. De största helgon måste förnwisla, om de endast förgäta, att all nåd, all rättfärdighet, allt lif gifwes oss endast genom Jesum Christum. Trene gånger i detta Capitel har Apostelen upprepat de orden: "genom Jesum Christum," och will dermed säga: "Det är förloradt med all vår rättfärdighet; tänk icke på dig sjelf, om du will tro Guds nåd; det är endast genom Jesum Christum, wi hafwa den öfverswinneliga nåden, som är wäldig öfwer alla våra synder." Så har Apostelen här inpräglat, att wi endast genom Christi rättfärdighet skola hafwa nåd och ewinnerligt lif. Märk huru lika Apostelen börjar och slutar sin framställning af rättfärdiggörelsens lära. Han börjar i Cap. 1: 17, med den förklaringen, att Christi Evangelium är "Guds kraft till salighet derföre, att derutinnan warder Guds rättfärdighet uppenbar"; och han slutar här med den förklaringen, att nåden "är wäldig, genom rättfärdigheten, till ewinnerligt lif, genom Jesum Christum."

Uti denna 21:sta vers sammanfattar Apostelen på det mest sköna och slående sätt allt hwad han i det föregående lärt om syndares frälsning. Sedan han i Cap. 3: 21, 22, hade i korta, men tydliga ord förklaradt hwad som utgör "Guds rättfärdighet," utför han i detta Cap. denna wiktiga lära med den storartade jemsförelsen mellan Adam och Kristus, och slutar med att i denna vers på samma sätt jemsföra syndens och nådens regerande. Synden hade ett afgörande wälde öfwer alla Adams barn. Syndens

makt framställes under bilden af en enwäldig herrskares regering, som ingen kan undandraga sig. Synden "regerade," säger han. På samma sätt, säger han, skall nåden "regera," "vara wäldig," men med den skillnad, att nåden skall vara en öfwerherrskande makt, och det öfwer sådana menniskor, som ännu hafwa synd uti sig, ja, säger han, "der synden öfwerflödar." Nåden skall således gälla mycket mer än alla synder. Och hwarigenom skall nåden så regera? Männe genom ett godtyckligt eftergifwande af lagens fordringar? Nej, säger Apostelen, endast "genom rättfärdighet," genom en laglig godtgörelse, genom en så fullkomlig "lydnad," som motsvarar alla Guds fordringar. Nåden kunde icke, borde icke frigifwa lagenliga fångar, med mindre en fullgiltig lösepennning war erlagd. Nåden trampade icke rättvisan under fötterna. Nåden skall regera "genom rättfärdighet." Men genom denna skall nåden också verkliga "regera," vara "wäldig." Och hwaröfwer? Apostelen ställer här nåden emot "synden." Nåden skall således vara wäldig öfwer synden.

Apostelen säger här, att nåden skall hafwa ett rike, en makt, till alla synders beständiga förlåtande; så att, fastän Adams förfärd ännu bor i vårt kött och under wandringen tyvärr utbruter syndiga tankar, ord och gerningar, och wi då tycka att Gud måste wreda wred och förkasta oss, detta likväl icke i verkligheten sker, utan nåden gör, på grund af den fullkomliga rättfärdigheten, att det allt förlåtes oss och wi ännu behållas i Guds förbund. Detta är nåd=riket, som är wäldigt öfwer synden. "Att nåden är wäldig," säger Luther, "det betyder, att den skall utgöra ett rike, som är mäktigare öfwer oss, än all synd, all wrede och allt ondt. Detta ordet har aldrig någon sophist eller verkkelig förstått. Deras hjertan måste vara så ställda som mitt, då jag och war en sophist: När de göra godt, så hafwa de nåd; men när de synda, falla, eller känna synden, så faller nåden med och bortskaffes, hwilken de då måste med gerningar återsöka. Annorlunda kunna de icke tänka. Men detta kan icke kallas ett nåd=rike, som är wäldigt öfwer gerningarna, utan ett gernings=rike, som är wäldigt öfwer nåden." Men här säger Apostelen, att nåden skall vara wäldig öfwer gerningarna, äfwen öfwer den öfwerflödande synden. Loftwad ware Guds ewiga barmhertighet! Wi hafwa ett nåd=rike, som är wäldigt öfwer gerningarna, och detta till ewinnerligt lif, — och endast genom en, Jesum Christum, så wißt som wi hafwa synden och döden genom en.

Detta är nu summan af denna höga och trösterika text. Och af denna läropunkt beror hela det christna lifwet, beror all nåd i lifwet, all kraft, all helgelse, all tröst och salighet i lifwet och i döden. Måtte då Gud, för sin stora barmhertighet, i alla sina barn föröka, och mot alla deras inre och yttre frestelser bewara oss i denna allwigtigaste hufwud=artikel af Guds Ewangelium! Amen.